
Referendum: keus tussen twee kwaden

De uitkomst van het referendum over het associatieverdrag met Oekraïne doet er eigenlijk niet toe, aldus **Bart Keer**. Of het nu een ja of een nee wordt, de verhoudingen staan op scherp.

Zie pag. 2

Het referendum over het associatieverdrag met Oekraïne is een wangedrocht; het laat geen enkele ruimte voor nuance en zet de verhoudingen verder op scherp.

Stemmen we in meerderheid tegen, dan wordt dat als een harde afwijzing ervaren door de een kleine 50 miljoen zielen tellende Oekraïense bevolking. Stemmen we in meerderheid voor, dan ondersteunen we een verdrag dat leidt tot nog verdere verwijdering tussen de nauw verwante broedervolken Rusland en Oekraïne. Het tekenen van het verdrag, waarvan bijvoorbeeld EU-ondersteuning bij de grensbewaking van Oekraïne een onderdeel is, was immers aanleiding voor Rusland om de Krim weer in te lijven en voor de bevolking in Oost-Oekraïne om in opstand te komen. Het associatieverdrag in deze vorm betekent ook een verdere verwijdering tussen de EU en Rusland.

Het is dus kiezen tussen twee kwaden. De argumenten voor het 'nee' beperken zich grotendeels tot het smalle Nederlands-economisch perspectief. De argumenten voor een 'ja' zijn vaak gekleurd door een anti-Russisch sentiment. Zo liet René Cupeus van de Wiardi Beckman Stichting optekenen dat zijn stem vóór 'een stem tégen Rusland' is (*Trouw*, 9 maart).

Natuurlijk is er in Rusland veel mis en is Poetin een 'Berlusconi 2.0'. Maar wat gaf de nazi's de wind in de zeilen in de jaren 30? Het feit dat

Duitsland na de nederlaag in de Eerste Wereldoorlog volkomen vernederd werd bij het tekenen van de overgave. Het land moest onwaarschijnlijke herstelbetalingen ophoesten en was grote delen van zijn gebieden kwijt.

Er kan (deels) een parallel getrokken worden: Rusland is sinds 1989, toen de Sovjet-Unie ophield te bestaan, eveneens stelselmatig vernederd. Het Westen is onder leiding van de Amerikanen continu bezig geweest zijn macht uit te breiden richting de grenzen van de rompstaat van de voormalige Sovjet-Unie, met militaire en economische middelen. Landen werden aangemoedigd zich los te maken uit de invloedssfeer van Rusland.

Waar de Verenigde Staten de afgelopen halve eeuw voor niets terugdeinsden om hun (economische) belangen ver van huis te verdedigen, heeft Rusland, ondanks alles, zeer veel gezichtsverlies dichtbij huis geïncasseerd zonder over te gaan tot grootschalig wapengekletter. Maar dit voortdurende oostwaarts oprukken van het Westen heeft wel mede geleid tot een dramatische verharding in Poetin-Rusland.

Driehoeksverdrag

Nu lijkt de EU met dit associatieverdrag weer dezelfde fout te maken die in de jaren 90 mede oorzaak was van de Balkanoorlog. Destijds verzette Servië zich tegen het uiteenvallen van Joegoslavië, de federatieve staat waarin Servië een enigszins soortgelijke leidende rol had als Rusland in de Sovjet-Unie. De EU wist niets anders te doen dan vooral Kroatië en

Bosnië aan te moedigen zich af te scheiden. Servië steunde daarop het gewelddadig verzet van de Servische bevolking in de deelrepublieken.

De gruweldaden van vooral de Serviërs zijn daarbij uitgebreid in de geschiedenisboeken terechtgekomen. Was de EU maar zo wijs geweest om te zeggen: wij steunen de legitieme wens van bijvoorbeeld Kroatië om als staat op eigen benen te staan, maar jullie moeten er als voormalige Joegoslavische republieken samen uitkomen. Wij gaan pas over tot erkenning als er onderling goede en duurzame afspraken zijn gemaakt, iets anders is voor ons volkomen onacceptabel.

Was de EU op dit moment maar zo wijs om te zeggen: wij zijn voor een goed samenwerkingsverdrag met Oekraïne, maar wij doen dat in de vorm van een driehoeksverdrag tussen Rusland, Oekraïne en EU, waarbij verdergaande samenwerking en wederzijds begrip centraal staan.

Belangrijke voorwaarde voor zo'n verdrag zou moeten zijn dat er geen hek komt tussen Oekraïne en Rusland, en dat er geen Navo-wapentuig wordt geplaatst in Oekraïne. Dat de ruimte open blijft zoals dat al eeuwen het geval is, ondanks gewelddadige onderbrekingen. Waardoor veel gewone mensen aan beide kanten van de grens helemaal niet weten of zij nou Rus of Oekraïner zijn.

Wil de EU tot een dergelijke wijze stap komen, dan is het wel geboden om geheel onder de vleugels van verre vriend de VS uit te komen. Zo kan de EU haar betrekkingen tot 'goede burens' Oekraïne en Rusland op eigen kracht vormgeven.

